

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

Connecting with God:
A Textual Analysis of the First
Brachah of Shemoneh Esrei

Mrs. Ilana Blass
ג' אדר תשע"ח • February 18, 2018

(1) שלחן ערוך קא:

המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוין בכולם, לפחות יכוין באבות; אם לא כיון באבות, אע"פ שכיון בכל השאר, יחזור ויתפלל. הגה: והאידנא אין חוזרין בשביל חסרון כוונה, שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין, אם כן למה יחזור (טור).

(2) ברכת אבות

ברוך אתה ה'

אלוהינו ואלוהי אבותינו, אלוהי אברהם, אלוהי יצחק ואלוהי יעקב
האל הגדול הגיבור והנורא אל עליון
גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות
ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה
מלך עוזר ומושיע ומגן, ברוך אתה ה' מגן אברהם

(3) בראשית כה:

ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אהם:
רש"י: בן ששים שנה - עשר שנים משנשאה עד שנעשית בת שלש עשרה שנה וראויה להריון ועשר שנים הללו צפה
והמתין להד כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה. ושפחה לא רצה לישא, לפי
שנתקדש בהר המוריה להיות עולה תמימה:

(4) בראשית לג:

ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען כבאו מפדן ארם ויחן את פני העיר:
רש"י: שלם - שלם בגופו, מ שנתרפא מצליעתו. שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורו. שלם בתורתו, שלא
שכח תלמודו בבית לבן:
עיר שכם - כמו לעיר, וכמוהו (רות א ט) עד בואנה בית לחם:

(5) בראשית לב:

קטנתי מפל החסדים ומפל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הנה ועתה הייתי לשני מחנות:

(6) בראשית לג:

ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל:
רש"י: ויקרא לו אל אלהי ישראל - לא שהמזבח קרוי אלהי ישראל, אלא על שם שהיה הקדוש ברוך הוא עמו והצילו
קרא שם המזבח על שם הנס, להיות שבחו של מקום נזכר בקריאת השם, כלומר מי שהוא אל הוא הקב"ה הוא
לאלהים לי ששמי ישראל, נ וכן מצינו במשה (שמות יז טו) ויקרא שמו ה' נסי, לא שהמזבח קרוי ה', אלא על שם הנס
קרא שם המזבח, להזכיר שבחו של הקב"ה, ה' הוא נסי. ורבותינו דרשוהו שהקב"ה קראו ליעקב אל. ודברי תורה
(ירמיה כג כט) כפטיש יפוצץ סלע, מתחלקים לכמה טעמים, ואני ליישב פשוטו ושמועו של מקרא באתי:

(7) דברים י:

כי יקנו אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד:

(8) שמות ב:יג

ויגדל הילד ותבאנהו לכת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן הפנים משיתהו: ויהי בימים ההם ויגדל
משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו: ויפן פה וכה וירא כי אין איש ויף את
המצרי ויטמנהו בחול: ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תפה רעך:

(9) רש"י שמות ב:

ויגדל משה - והלא כבר כתיב ויגדל הילד (פסוק י) אמר רבי יהודה ברבי אלעאי הראשון לקומה והשני לגדולה,
שמינהו פרעה על ביתו:

וירא בסבלתם - נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם :
 איש מצרי - נוגש היה, גממונה על שוטרי ישראל והיה מעמידם מקרודת הגבר למלאכתם :
 מכה איש עברי - מלקהו ורודהו. ובעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן בה עיניו, ובלילה העמידו והוציאו מביתו,
 והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי
 שהרגיש בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום :

10) רבינו בחיי דברים ד:ז

כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו. רמז לנו משה בכתוב הזה על מעלתן של ישראל שהם מתפללים ונענים
 כי יכווננו אל הכח העליון להשפיע כחו במדות בכל מדה ומדה הצריכה להם, ולכך הם נענים בכל פעם ופעם. והזכיר
 "גוי גדול" ולא אמר "גוי קדוש" או "גוי צדיק", לפי שהגדולה היא החסד, והחסד תחלת המדות, ובאור הכתוב: כי
 מי גוי גדול אשר לו המדות קרובות אליו, כה' אלהינו בכל קראנו אליו, ולא אל המדות, ומזה יאמרו רז"ל: (עבודה
 זרה ג) עמוד מכסא דין ושב על כסא רחמים, עמוד מכסא רחמים ושב בכסא דין, הכל כפי מה שצריך המתפלל. ועל
 המדות הזכיר הנביא ע"ה: (חבקוק ג, ח) "כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה", ודרשו רז"ל: (בר"ר סח י) אין
 הרוכב טפל לסוס אלא הסוס טפל לרוכב, והבין זה.
 ודע כי בפסוק זה יוצא שם גדול שתי אותיות עם האחרונה, וכן כלם על הסדר הזה. ודרשו רז"ל: (ירושלמי ברכות ט,
 א) אשר לו אלהים קרובים, בכל מיני קריבות.

11) ספר מכתב מאלהיו חלק ב נאמר בישיבת פנונבז ש"ק חיי שרה תשי"ג (הרב א. א. דסלר זצ"ל)

מדתו של אברהם אבינו ע"ה בעבודת ה' היתה מדת החסד, כידוע, בכל
 אשר לו התחסד עם קונו, וכולו ממש היה מסור בעצם פנימיותו לשמו ית'
 ולעבודתו. לכן נתקיים בו הכתוב "גם אויבו ישלים אתו" וזכה להפך גם
 את יצר הרע לטוב, כמבואר בירושלמי ברכות (פרק ט' הלכה ה'): "אברהם
 אבינו עשה יצר הרע טוב, דכתיב ומצאת את לבבו נאמן לפניך" אמר ר' אחא
 לא כן היתה עבודתו של יצחק — עבודת מדת הדין. זו היא עבודת
 הגבורה, ששבר ובטל כל רצונותיו והכניעם לעשות רצון בוראו (עיין לעיל
 מאמר "מדות האבות"). וזכה גם הוא לשלמות מדתו עד שנתחדש שם השי"ת
 עליו — "אלקי יצחק" — אפילו בחייו, פירוש: שלא היה כל זיו מלה והגה
 של יצחק שלא היתה נכרת עליהם התבטלותו כלפי אלקותו ית'.

מכתב מאלהיו עמוד ריט

הנה מדתו של יעקב אמת, שלימות, היא מדת התפארת, בשלימות אין סתירות פנימיות, האישיות המושלמת מאחדת
 את הסתירות, וזהו התפארת... וידוע שמדת צדיק יסוד עולם היא המשך מדת התפארת והשלימות, והיא הפועלת
 להשפיעה אל התחתונים, וזהו מה שנתבאר שיוסף הוא בתוכנו המשך תוכנו של יעקב

The trait of Yaakov is truth, wholeness, which is the trait of Tiferes, grandeur, when
 there is wholeness there is no inner contradiction, the complete personality combines
 the contradictions, and this is Tiferes. And it is known that the trait of a tzadik who is the
 foundation of the world is a continuation of Tiferes and wholeness, and his actions
 influence the lower worlds, and this is what we explained that Yosef in his essence is a
 continuation of the essence of Yaakov

12) גמ' שבת נה.

מאימתי תמה זכות אבות? אמר רב: מימות הושע בן בארי, שנאמר ואגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי. ושמואל אמר: מימי חזאל, שנאמר זוחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחז וכתוב חויחן ה' אותם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה. רבי יהושע בן לוי אמר: מימי אליהו, שנאמר טויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי [את] כל הדברים האלה וגו'. ורבי יוחנן אמר: מימי חזקיהו, שנאמר ילמרכה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת וגו'.